

Моніторинг впровадження Україною зобов'язань в рамках Енергетичного Співтовариства

Випуск № 28 (грудень 2015 року)

Уряд затвердив [Порядок забезпечення прозорості у видобувних галузях](#), а 4 грудня опубліковано [перший Звіт Ініціативи прозорості видобувних галузей \(ІПВГ\)](#), який було презентовано в ході Форуму зі сталого управління ресурсами. Звіт ІПВГ дозволить вдосконалити політику щодо галузі та залучити приватні інвестиції, а також є однією з вимог для отримання макрофінансової допомоги ЄС.

У грудні 2015 року Міненерговугілля [долучилось до пілотного](#) проекту електронної системи публічних закупівель ProZorro і розпочало [процедуру системної публікації](#) фінансової звітності державних підприємств галузі.

Інша законодавча ініціатива – [законопроект "Про розкриття інформації у видобувних галузях"](#), який уможливить запровадження міжнародних стандартів та передових практик прозорого звітування. Також у грудні Міненерговугілля прозвітувало як [загалом про реформи](#), так і [про міжнародну діяльність](#), у т.ч. взаємодію з Енергетичним Співтовариством та [імплементацию законодавства ЄС](#).

10 грудня Верховною Радою прийнято [Закон № 887-VIII](#) "Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, тепlopостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення", який стане ще одним кроком назустріч споживачам. 25 грудня Верховна Рада [ухвалила Закон "Про публічні закупівлі"](#), який дозволить повний перехід на електронні тендери.

12 грудня Міненерговугілля оприлюднило [проект концепції Енергетичної стратегії України на період до 2035 року](#). Наступними кроками, як йдеться у [політичній пропозиції](#), є формування моделі прогнозування довгострокового енергобалансу України (із залученням провідних іноземних експертів, в тому числі ЄС) та розроблення актуальної Енергетичної стратегії України на період до 2035 року (до кінця травня 2016 року).

15 грудня Європарламент [прийняв резолюцію](#), у якій закликав Єврокомісію виступити із законодавчими ініціативами, які би перетворили Енергетичне Співтовариство у дійсно пан'європейську спільноту. У тому числі це має відбуватися через реалізацію ключових інфраструктурних проектів.

16 грудня Президент [створив Міжнародну дорадчу раду](#), яка надаватиме рекомендації щодо планування реформ, моніторингу їх здійснення та ефективності реалізації, досягнення цілей.

Також у грудні Секретаріат Енергетичного Співтовариства [організував зустріч парламентарів](#) Договірних Сторін, які зробили перші кроки до розробки порядку денного та процедур Парламентського пленуму Енергетичного Співтовариства.

Ініційований Мінекономрозвитку Офіс ефективного регулювання розробив [Дорожню карту із 57 кроків](#), втілення яких має привести Україну до топ-50 рейтингу Doing Business у 2016 році, і топ-20 в 2017 році. План дій щодо імплементации кращих практик якісного та ефективного регулювання був затверджений [Розпорядженням КМУ № 1406-р](#).

Дана публікація випущена в рамках проекту "Покращення імплементации зобов'язань України в рамках Енергетичного Співтовариства через посилення ролі громадськості", що здійснюється ГО "Діксі Груп" спільно з Ресурсно-аналітичним центром "Суспільство і довкілля" за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Ресурсно-аналітичний центр
"Суспільство і довкілля"

This document has been produced with the financial assistance of the European Union. The contents of this document are the sole responsibility of NGO "DiXi Group" and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union.

Загалом прогрес України у виконанні зобов'язань в рамках Енергетичного Співтовариства виглядав у грудні наступним чином:

У сфері безпеки постачань:

На ринку електроенергії запроваджено надзвичайний стан, імпорту з Росії не планується

У грудні Кабінет Міністрів [запровадив надзвичайні заходи](#) на ринку електроенергії, аргументуючи порушенням роботи ринку електроенергії, який, в свою чергу, викликаний пошкодженням енергетичних установок. На виконання рішення Кабінету Міністрів 21 грудня Міністерство енергетики оприлюднило наказ № 828 про План тимчасових надзвичайних заходів на ринку електроенергії. [На думку експертів](#), нетиповим кроком було запровадження стану для запобігання кризи, а не для подолання наслідків. Також задовільними були [обсяги накопиченого вугілля](#) – згідно з даними Міністерства енергетики, у грудні на державній ТЕС «Центренерго» залишок вугілля склав більше 540 тис. тонн, що в десять разів перевищувало показники аналогічного періоду грудня 2014 року (приблизно 56 тис. тонн); вугілля антрацитових марок на складах було більше 230 тис. тонн, у грудні [поставки антрацитового вугілля](#) з ПАР здійснювались на Трипільську ТЕС.

Міністерство енергетики [опублікувало прогнозний баланс](#) генерації електроенергії в 2016 рік, заклавши в ньому тенденцію до зниження споживання та [не передбачивши в ньому імпорту](#) електроенергії з Росії. Основними факторами впливу для зниження генерації стали спад виробництва електроенергії та запровадження програм з енергоефективності. У парламенті також ініційовано новий перегляд тарифоутворення для міст-супутників АЕС. Зокрема, [законопроект № 1635](#) пропонує внести зміни до Закону «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» та Закону «Про електроенергетику» щодо встановлення тарифу на електроенергію для всіх категорій споживачів, у тому числі суб'єктів господарювання, розташованих на території міст-супутників АЕС, на таких самих умовах, як і для населення, що проживає в 30-кілометровій зоні атомних електростанцій. Іншим [законопроектом № 1422](#) "Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки" пропонується надати можливість НАЕК «Енергоатом», яка є оператором АЕС, розміщувати кошти фінансового резерву у цінні папери, що емітуються державою.

Також у парламенті [зареєстровано законопроект №3609](#) від 10.12.2015 про націоналізацію одного з постачальників електроенергії – «Рівнеобленерго», мажоритарним власником акцій якого, [за даними ЗМІ](#), є російський депутат Держдуми О.Бабаков. Законопроект передбачає націоналізацію майна «Рівнеобленерго», як майна держави-агресора, без наступного відшкодування вартості майна і майнових прав, а відшкодування вартості об'єктів права здійснюватиметься після закінчення агресії, зафіксованого у відповідному міжнародно-правовому акті, на підставі двостороннього міждержавного договору.

Покращити стан розрахунків за електричну енергію, вдосконалити положення Правил, якими регулюються питання улаштування вузлів обліку, процедури укладення договорів, інформаційного обміну енергопостачальника та споживача з питань обсягу використаної електричної енергії та стану розрахунків за неї покликає Постанова НКРЕКП № 2684, котра [набрала чинності з 25 грудня](#).

Постачання електроенергії до Криму припинене

7 грудня, після переговорів між Міністерством енергетики та керівництвом Меджлису кримсько-татарського народу, [було досягнуто домовленостей про](#) завершальний етап робіт з підготовки лінії до подачі напруги до Криму. 8 грудня було [включено повітряну лінію](#) «Каховська-Титан», однак наприкінці грудня вона [знову була відключена](#) через падіння опори ЛЕП. З січня 2016 року постачання електроенергії в Крим припинене, оскільки [немає нового договору](#) про це між Україною та Росією. Також, у грудні було [зареєстровано проект](#)

[закону](#) «Про тимчасово окуповану територію України» № 3593 від 08.12.2015, яким забороняється постачання електроенергії в тому числі в Крим.

Україна запровадила європейське законодавство про безпеку постачання газу

29 грудня Міненерговугілля [повідомило](#) про набуття чинності [Правилами про безпеку постачання природного газу](#) (аналогу Prevention Action Plan в країнах ЄС). Також, 18 грудня набув чинності [Національний план дій](#) (аналог Emergency Action Plan в країнах ЄС).

Обидва документи спрямовані на посилення безпеки постачання через прогнозування та оцінку ризиків та вжиття заходів для їх запобігання, а також реагування на кризові ситуації із переривання поставок газу.

Правила про безпеку постачання визначають коло захищених споживачів, регламентують виявлення та класифікацію основних ризиків щодо безпеки постачання та заходи, необхідні для зменшення впливу таких ризиків (превентивні заходи). Національний план дій визначає рівні можливих кризових ситуацій та систему заходів реагування, обов'язки суб'єктів ринку, а також першочергові заходи, що підлягають обов'язковому виконанню.

Низка інших рішень і кроків сприяють посиленню безпеки постачань на ринку газу

Тим часом, 2 грудня Міненерговугілля [повідомило](#) про створення Ситуаційного центру та побудови єдиної ІТ-інфраструктури ([Наказ № 772](#)), а пізніше створило спеціальну робочу групу з питань ІТ ([Наказ № 783](#)). Ситуаційний центр створюється як основа для кризового реагування, що здійснюється з боку Міжвідомчого оперативного штабу та Диспетчерського управління Міненерговугілля.

Також, Міненерговугілля підготувало проект урядового розпорядження ["Про затвердження плану заходів щодо збільшення видобутку природного газу в Україні"](#), який передбачає стимулювання роботи нафтогазовидобувних підприємств та галузі в цілому.

17 грудня НАК "Нафтогаз України" [повідомила](#), що спільно з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) успішно завершила перші три тендери на постачання газу в Україну. Переможцем за двома тендерами стала компанія Noble Clean Fuels Limited (Велика Британія), третій тендер виграла ENGIE SA (Франція). Їх комерційна пропозиція виявилася нижчою за ціну, передбачену діючими умовами з "Газпромом". За [результатами попередньої кваліфікації](#) 11 великих постачальників газу Європи отримали право на участь у тендерах на поставки газу в Україну за кошти кредиту ЄБРР.

18 грудня Секретаріат Енергетичного Співтовариства оприлюднив перший [моніторинговий звіт про виконання плану дій](#) в рамках Меморандуму про взаєморозуміння щодо спільного підходу до питань диверсифікації поставок газу та викликів з безпеки газопостачань у регіоні Центральної та Південно-Східної Європи. Зокрема, йдеться про просування ключових інфраструктурних проектів.

Натомість Кабінетом Міністрів схвалено ТЕО реконструкції компресорної станції Бар ([Розпорядження № 1403-р](#)), а також проекти капремонтів двох ділянок газопроводу "Уренгой - Помари - Ужгород" (розпорядження №№ [1367-р](#) та [1368-р](#)).

У сфері реформи газового ринку:

Прийнято рішення про реформу управління "Нафтогазу", який зберігає домінуючу роль на ринку

В рамках реформування системи корпоративного управління компанії ухвалено новий статут НАК "Нафтогаз України", а функції управління компанією передано Мінекономрозвитку ([Постанова № 1002](#)). 11 грудня Міненерговугілля навіть створило робочу групу для повернення документів "Нафтогазу", які опрацьовувалися у відомстві ([Наказ № 800](#)).

Також постановою затверджено статут "Нафтогазу", положення про наглядову раду і положення про правління компанії (у перехідній редакції та у редакції, що діятиме з 1 квітня

2017 року). Рішення забороняє втручання та перешкоджання діяльності компанії з боку органів державної влади, політичних партій та громадських організацій, їх посадових та службових осіб. Гарантією цього стане незалежна наглядова рада "Нафтогазу".

10 грудня НАК "Нафтогаз України" визначено урядом як постачальника "останньої надії" строком на три роки ([Розпорядження № 1307-р](#)). Компанія стала єдиним учасником, а відтак і переможцем [відповідного конкурсу](#). Також, у зв'язку з вступом у дію Положення про покладання спеціальних обов'язків, Кабмін оновив редакцію Порядку розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання для проведення розрахунків з постачальником природного газу, на якого покладено спеціальні обов'язки ([Постанова № 1086](#), проект [підготовлено Міністерством](#)).

За [повідомленням НКРЕКП](#), 31 грудня вступив у дію Алгоритм розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання постачальників природного газу, на яких покладені спеціальні обов'язки. Окрім того, на початку місяця [стали чинними](#) Кодекс газосховищ та типові договори транспортування, розподілу, зберігання та постачання природного газу.

Тим часом, у кінці грудня Кабмін затвердив фінансовий план та основні показники руху коштів НАК "Нафтогаз України" ([Розпорядження № 1366-р](#)). Відповідальним міністерством доручено вжити заходів із перенесення строку погашення боргових зобов'язань "Нафтогазу" перед державними банками – з 2015 року на майбутні періоди.

Кабмін удвічі знизив розмір страхового запасу, однак дискусія щодо вільної торгівлі газом триває

10 грудня група народних депутатів від фракцій "Блоку Петра Порошенка" та "Об'єднання "Самопоміч" внесли до парламенту законопроект "Про внесення змін до Закону України "Про ринок природного газу" (щодо страхового запасу природного газу)" ([реєстр. № 3617](#)).

Як йдеться у пояснювальній записці, Постанова Кабміну № 795 від 30.09.2015 "Про затвердження Порядку створення страхового запасу природного газу" надала одним учасникам ринку переваги перед іншими, що не відповідає принципу рівності суб'єктів ринку газу. Відтак, законопроект пропонує встановити єдині умови для всіх постачальників газу на мінімально достатньому рівні (10% страхового запасу). На його прийняття в першому читанні був навіть внесений [проект постанови Верховної Ради](#), однак законопроект не розглядався.

Тим часом, 16 грудня уряд пішов назустріч гравцям ринку та знизив розмір страхового запасу природного газу для постачальників зі 100% до 50% ([Постанова № 1088](#)).

Водночас, вільний експорт газу поки виглядає неможливим. У переліку товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2016 рік ([Постанова № 1176](#)) Кабмін визначив природний газ серед товарів, експорт яких потребує ліцензування. Водночас, чіткої квоти не встановлено: у документі є відсилка на прогнозний річний баланс надходження та розподілу природного газу в Україні, який затверджується Кабінетом Міністрів.

Запроваджено масштабні зміни у питаннях цін і тарифів на послуги транспортування і розподілу газу

Наприкінці грудня НКРЕКП запровадила нову систему ціноутворення на ринку транспортування газу. Зокрема, для "Укртрансгазу" встановлено стимулююче регулювання з відповідними параметрами (постанови №№ [3156](#), [3157](#)), а на послуги транзиту газу оператор отримав тарифи для точок входу і точок виходу ([Постанова № 3158](#)). Також регулятор затвердив загальний тариф, середньозважений рівень тарифу (для магістральних, розподільних газопроводів, для споживачів з прямим підключенням), а також структуру тарифів (рівень планованої виручки) для "Укртрансгазу" ([Постанова № 3159](#)).

У [повідомленні](#) регулятора відзначається, що запровадження системи "вхід-вихід" передбачена стратегічними документами ЄС, зокрема Директивою 2009/73/ЄС в частині запровадження принципів стимулювання при реалізації тарифної політики. Нові тарифи на

транзит газу встановлені "як плата за потужність в точках входу і точках виходу, розташованих на державному кордоні України". Вони розраховані за методикою, яка дає можливість замовникам послуг планувати та прогнозувати свої витрати, запроваджує стимулів для підвищення ефективності, дотримання стандартів якості послуг та безпеки.

Також, "Нафтогаз" уже [запропонував "Газпрому" провести переговори](#) у зв'язку з ухваленням нових правил. Як йдеться у повідомленні, нові тарифи мають відображати узгоджені регулятором витрати оператора ГТС та застосовуватися до заброньованих потужностей ("качай або плати").

У продовження цих змін, НКРЕКП оприлюднила проекти постанов про [затвердження Методики визначення та розрахунку тарифу на послуги розподілу газу](#), а також про [затвердження змін до Кодексу газотранспортної системи](#), які передбачають проведення аукціонів розподілу потужностей в фізичних точках входу або виходу на міждержавних з'єднаннях. Торги мають проводитися на річні, квартальні та місячні періоди, на визначених оператором ГТС аукціонних платформах в мережі Інтернет.

Серед планів на 2016 рік – запровадження нових форм контролю учасників ринку і завершення розробки регуляторної бази

Окремими проектами передбачено [зміна у переліку форм звітності ліцензіатів](#); йдеться про розділення форми звітності № 4-НКРЕ-газ на окремі форми з розподілу, транспортування та зберігання природного газу. Примітно, що в ході моніторингу, який здійснюється щодо постачальників газу для промисловості, НКРЕКП [повідомила](#) про мінімальну та максимальну ціну в листопаді 2015 року, які склали 5738,64 та 6660,69 грн. за тис. кубометрів відповідно.

10 грудня НКРЕКП схвалено план діяльності з підготовки проектів регуляторних актів на 2016 рік ([Постанова № 2961](#)), в якому йдеться про прийняття:

- нових редакцій ліцензійних умов провадження господарської діяльності зі зберігання, транспортування, розподілу, постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ;
- відповідних порядків контролю за дотриманням ліцензіатами цих ліцензійних умов;
- Порядку здійснення процедури сертифікації оператора газотранспортної системи;
- Методики визначення та розрахунку тарифу на послуги розподілу природного газу;
- Методики розрахунку тарифів на закачування (зберігання, відбір) природного газу на основі багаторічного стимулюючого регулювання;
- Процедури встановлення та перегляду тарифів для ліцензіатів з розподілу природного газу у разі застосування стимулюючого регулювання.

В аналогічному плані Міненерговугілля передбачено скасування дії 2 наказів для приведення у відповідність до Закону "Про ринок природного газу" ([Наказ № 806](#)). Такий же цілі слугують проекти наказів про [скасування Наказу Міненерговугілля від 02.12.2013 № 882 "Про покладення функцій оператора Єдиної газотранспортної системи України"](#), а також про [зміни до методик визначення питомих витрат та виробничо-технологічних витрат газу під час його транспортування газорозподільними мережами](#)

У сфері реформи ринку електроенергії:

Серед здобутків за рік: імплементація законодавства ЄС в електроенергетиці та поглиблення співпраці зі східними партнерами

Наприкінці місяця Міністерство енергетики та вугільної промисловості прозвітувало про результати роботи за 2015 рік в міжнародному напрямку. Зокрема, серед основних досягнень у галузі електроенергії в міністерстві виділили [розробку Закону про ринок електроенергії](#). Так, 10 грудня Міненерговугілля [оприлюднило законопроект "Про ринок електричної енергії"](#)

[України](#)" на власному сайті та поширило [інфографіку про модель функціонування нового ринку](#).

Що стосується роботи з партнерами зі Сходу, директор Департаменту стратегічного планування та європейської інтеграції Міненерговугілля М.Бно-Айріян зауважив, що у 2015 році Україна значно [поглибила співпрацю з японськими колегами](#). Серед проектів за участю японських фахівців – спільна з NEDO розробка «Демонстраційного проекту із заміни парової турбіни» на Трипільській ТЕС, а також заходи з енергетичної безпеки. Також розпочато місію ІСА з відбору потенційних енергетичних проектів.

Уряд продовжує програми розвитку як внутрішніх, так і міждержавних мереж

Україна продовжує дослідження можливості синхронного об'єднання енергосистем України та Молдови з європейським енергетичним об'єднанням ENTSO-E. В рамках цієї діяльності заступник Міністра енергетики [О.Светелік зустрівся з Послом Молдови](#) Р.Болбочаном, проінформувавши його про зустріч сторін в рамках проекту в листопаді 2015 року та обговорення можливості продовження терміну його реалізації. 28 грудня [було підписано угоду](#) про продовження фінансування проекту, який [триватиме до вересня 2016 року](#).

В рамках розбудови мереж 21 грудня [було введено в дію нову](#) магістральну повітряну лінію електропередачі «Рівненська АЕС – Підстанція “Київська”». Окрім покращення якості енергопостачання, лінія дозволить змінити баланс електрогенерації та збільшити відсоток атомної генерації в постачанні.

Тим часом, 16 грудня «Укренерго» [прозвітувала про перші](#) результати участі компанії в системі публічних закупівель ProZorro – зокрема, про економію коштів 21,7 млн. грн (15%) протягом періоду 1 листопада – 10 грудня. За словами Голови компанії В. Ковальчука, головним ефектом від прозорості закупівель стало зниження витрат компанії, що, ймовірно, стримає можливе зростання тарифу на електроенергію для населення.

Ситуація з експортом електроенергії залишається критичною

У [черговому аукціоні з доступу до пропускної спроможності міждержавних електричних мереж](#) взяли участь лише три компанії: ТОВ «ДТЕК Трейдінг», яка викупила 615 МВт потужностей з експорту електроенергії в напрямку Словаччини, Угорщини та Румунії; ПП «ЕРУ Трейдінг» та ПАТ «Донбасенерго», які викупили по 20 і 15 МВт потужностей відповідно в тому ж напрямку. На деякі лоти з доступу до пропускної спроможності міждержавних електричних мереж заявки були взагалі відсутні.

Стан вугільної галузі та її реформа залишається пріоритетом уряду

У грудні відбувся новий виток публічних виступів шахтарів на адресу уряду, з вимогами продовжити фінансування вугільної галузі з Державного бюджету, погасити заборгованість із зарплати та підняти ціну на вугілля. У [грудні уряд виділив 312 млн грн.](#), [спрямованих на покриття](#) витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції, у тому числі виплату зарплати. У січні 2016 року на погашення заборгованості шахтарів [уряд виділив 70 млн грн](#). 13 січня [Кабінет Міністрів прийняв](#) Порядок використання коштів на погашення заборгованості перед шахтарями, а Міненерговугілля [оприлюднило оновлений список підприємств](#), що належать до державної власності. Разом із тим, залишається поки проблемою реалізація продукції шахтами Львівсько-Волинського басейну: [за повідомленням уряду](#), компанія ДТЕК із січня відмовилась приймати вугілля з цих шахт.

Разом із тим, відповідно до [інформації Міністерства енергетики](#), покриття боргів на збиткових шахтах уже два роки не фінансується з прямих дотацій; джерелом фінансування в січні 2016 року стали авансові платежі ДП «Центренерго» за поставлене вугілля. Також у грудні, за ініціативи Міністерства енергетики та вугільної промисловості, розблоковано [роботу міжвідомчої Ради](#), покликаної знайти шляхи адаптації гірників, що втрачають роботу. При Раді має також працювати проектний офіс, створений за сприяння західних донорів.

У сфері державного регулювання енергетики:

Розгляд законопроекту про регулятора, попри отриману політичну підтримку, відбудеться на початку 2016 року

4 грудня відбулося [засідання Національної ради реформ](#), присвячене реформі регуляторів, у т.ч. НКРЕКП. Зокрема, у презентації щодо законопроекту № 2966 зазначено про Стратегічну дорадчу групу, створену за рекомендацією профільного комітету Верховної Ради при підтримці Міжнародного фонду "Відродження" за участю українських, іноземних фахівців та представників ВРУ, Секретаріату Енергетичного Співтовариства та Групи підтримки України Європейської Комісії. Нацрада реформ [рекомендувала](#) Верховній Раді та профільному комітету "сприяти прискоренню розгляду та прийняття" законопроекту.

9 грудня під час засідання Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу Верховної Ради України за наполяганням депутатів та за підтримки громадськості було розглянуто урядову версію проекту закону про регулятора. За результатами голосування, [Комітет рекомендував](#) парламенту підтримати урядових законопроект у першому читанні.

22 грудня під час Погоджувальної Ради голова Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу М.Мартиненко звернувся до депутатів з проханням розглянути урядову версію законопроекту про регулятора під час пленарної сесії. Розгляд законопроекту був запланований на 23 грудня, однак через політичні питання, прийняття змін до Податкового та Бюджетного кодексів, питання так і не було поставлене на розгляд у залі.

24 грудня відбувся [круглий стіл](#) учасників Стратегічної дорадчої групи, в ході якого народні депутати наголосили на важливості затвердження законопроекту зі змінами, розробленими в ході роботи. За їх прогнозами депутатів, законопроект № 2966 буде винесений на голосування в перший пленарний тиждень 2016 року.

У сфері відновлюваної енергетики:

Депутати підтримали законопроект, що сприятиме розвитку біогазового ринку в Україні

8 грудня у Верховній Раді у першому читанні був прийнятий Проект Закону про внесення змін до Закону України ["Про побічні продукти тваринного походження, що не призначені для споживання людиною"](#) (щодо узгодження його положень у сфері поводження з продуктами тваринного походження, що належать до категорії II, з вимогами законодавства ЄС), який, зокрема, скасовує обов'язкову вимогу стерилізувати гній, у тому числі для подальшого використання в біогазових установках.

11 грудня голова Держенергоефективності С.Савчук провів [зустріч](#) з представниками компанії ТОВ «Вольф Систем» та Schmack Biogas GmbH (Viessmann Group) щодо розширення співпраці з Україною в у сфері виробництва біогазу (будівництва монолітних залізобетонних резервуарів). 16 грудня він також взяв участь у [зустрічі з німецьким виробником біопалива Verbio](#), де йшлося про можливості будівництва біогазових заводів, які вироблятимуть тепло, електроенергію та газ-метан із соломи. Учасники домовилися продовжити роботу у форматі робочої групи.

Заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії

10 грудня 2015 року відбулось [засідання робочої групи](#) з питань формування державної політики розвитку відновлюваних джерел енергії під головуванням голови Держенергоефективності С.Савчука. До складу групи увійшли представники Міненерго, НКРЕКП, «НЕК «Укренерго» і профільних асоціацій. В ході засідання зокрема обговорювалась необхідність узгодження правил приєднання вітроелектростанцій до електричних мереж.

Також Держенергоефективності розробило [проект закону про внесення змін до Закону України “Про альтернативні джерела енергії”](#) щодо віднесення теплових насосів до обладнання, що працює на відновлюваних джерелах енергії. Метою проекту Закону є забезпечення виконання взятих на себе Україною зобов’язань щодо адаптації національного законодавства до законодавства Енергетичного Співтовариства, зокрема Директиви 2009/28/ЕС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії, а саме врегулювати питання належності енергії, що використовується тепловими насосами, до енергії з відновлюваних джерел шляхом внесення змін до Закону України «Про альтернативні джерела енергії». 22 грудня проект Закону [було схвалено](#) на засіданні Урядового комітету з питань регіонального розвитку.

11 грудня в рамках офіційного візиту Президента Республіки Кіпр Н.Анастасіадіса в Україну та його зустрічі з Президентом України Петром Порошенком відбулося [підписання Меморандуму](#) про взаєморозуміння між Держенергоефективності та Міненерго Республіки Кіпр у сферах ВДЕ та енергоефективності. Сторони домовилися про обмін досвідом у сфері відновлюваної енергетики, зокрема, щодо використання енергії сонця, вітру та біомаси, виробництва та використання біопалива.

«Зелені» тарифи на електричну енергію проіндексовано

21 грудня Міненерговугілля [наказом №828](#) затвердило план тимчасових надзвичайних заходів на ринку електроенергії, згідно з яким Департаменту економіки та фінансів до 23 грудня доручено звернутися до НКРЕКП щодо коригування величин «зелених» тарифів.

29 грудня Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг прийняла [Постанову № 3215](#) «Про встановлення «зелених» тарифів на електричну енергію для суб’єктів господарювання та надбавки до «зелених» тарифів за дотримання рівня використання обладнання українського виробництва», якою підвищила тарифи на вироблену з альтернативних джерел електроенергію ("зелені тарифи") з 1 січня 2016 року на 3,65%. Величина тарифів для об’єктів вітроенергетики склала 1,64-2,87 грн за кВт-год, тоді як для СЕС зафіксована в межах 4,30-11,79 грн за кВт-год.

30 грудня регулятор [постановою № 3249](#) визначив розміри компенсації недоотриманих коштів виробникам, що працюють за "зеленим" тарифом, на січень 2016 року. Найбільші компенсації заплановано виплатити ТОВ «Віндкрафт Україна», ТОВ «ВІНД ПАУЕР», ПрАТ «Вітряний парк Очаківський».

У сфері навколишнього середовища:

Комітет з екополітики рекомендує відхилити законопроект про атмосферне повітря

Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи рекомендує парламенту відхилити законопроект про внесення змін до Закону України "Про охорону атмосферного повітря" (щодо децентралізації повноважень органів виконавчої влади у сфері екології та природних ресурсів).

Законопроектом передбачається передача повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, із надання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб’єктам господарювання, об’єкти яких належать до першої групи, обласним, Київській міським державним адміністраціям та іншим органам виконавчої влади на місцевому рівні.

На думку Комітету, “законопроектом не повною мірою враховані положення Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, що передбачає комплексний підхід до питань дозвільної системи, пов’язаної із промисловими викидами. Зокрема,

відповідно до розділу "Промислове забруднення та техногенні загрози" додатку ХХХ до Угоди про асоціацію передбачається імплементація до національного законодавства положень Директиви № 2010/75/ЄС про промислові викиди, що передбачає встановлення інтегрованої дозвільної системи."

Про оцінку впливу на довкілля

15 грудня 2015 року був оприлюднений звіт про виконання Угоди про асоціацію за січень-жовтень 2015 року. У сфері навколишнього середовища серед досягнень названо розробка законопроектів з оцінки впливу на довкілля, стратегічної екологічної оцінки та ратифікацію Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті.

Україні повторно вказали на невиконання зобов'язань

21 грудня Секретаріат Енергетичного Співтовариства [продовжив справу проти України](#) щодо невиконання Директиви 1999/32/ЄС про вміст сірки у деяких видах рідкого палива.

У сфері енергоефективності:

Державні програми

Віце-прем'єр-міністр - Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Г.Зубко заявив, що в бюджеті на 2016 рік на заходи з енергоефективності буде передбачено [794 млн. грн., і додатково буде залучено ще 2,4 млрд. грн. інвестицій](#). Крім того, чиновник пообіцяв, що в 2016 році працюватимуть за новими стандартами, які передбачають економію енергії до 50%, наголосивши при цьому на потребі комплексного підходу до енергоефективності.

За словами Міністра соціальної політики П.Розенка, протягом 2015 року до програми субсидій залучено понад 5 млн. родин, а з запланованого фінансування в розмірі 24,5 млрд. грн. реальний ресурс становив 17-20 млрд. грн. Він також зазначив, що на 2016 рік в проект бюджету закладаються 35 млрд. грн. для виплати субсидій, але за умови звернення більшої кількості людей, в Міністерстві готові пропонувати зміни до цієї суми. Прем'єр-міністр при цьому назвав суму в [34 млрд. грн.](#)

Тим часом було [змінено](#) порядок нарахування плати за опалення в багатоквартирних будинках, де відсутні прилади обліку теплової енергії, згідно з яким мають бути враховані відхилення фактичної температури зовнішнього повітря та тривалості опалювального сезону від нормативних показників, які взято до розрахунків тарифів на послуги з централізованого опалення.

В Мінрегіоні назвали [зменшення споживання газу теплокомуненерго](#) основним завданням опалювального сезону 2016 року. Прем'єр-міністр А.Яценюк в свою чергу заявив, що [Україна додатково збереже 2 млрд. доларів протягом опалювального сезону](#) на фоні того, що кожного дня споживають на 25% менше газу, ніж минулого року.

Мінрегіон наполягає на нових стандартах програм, підкреслюючи важливість дати людям можливість розуміти, [скільки грошей вони зекономлять](#). Там наголошують, що отримати максимальний ефект від витрачених коштів. Зважаючи, що, за їх підрахунками, основна кількість кредитів в 2015 році пішла утеплення індивідуальних будинків, а також заміну вікон та дверей, в той час, як комплексні роботи з термомодернізації майже не проводилися. Тому в міністерстві пропонують запровадити [стимулювання у вигляді збільшення компенсації для тих, хто втілюватиме комплексні заходи](#).

Позитивною тенденцією державної програми з енергоефективності є [зростання кількості отримувачів, які є також отримувачами субсидій](#) та ОСББ. Міністр Г.Зубко відзначив, що в міністерстві хочуть зробити окремий проект комплексної термомодернізації на всі 35-40 типових проектів, які є в Україні, щоб мати можливість отримати максимальний ефект від

енергоефективних заходів. Крім того, в Держенергоефективності провели [нараду щодо запровадження типових проектів при термомодернізації житлових будівель](#), проте представники громадськості та експерти зазначили, що досягненням програми з енергоефективності є саме відсутність бюрократичних бар'єрів. На фоні цього учасників наради поінформували, що на засіданні Національної Ради з питань створення та забезпечення функціонування ОСББ були схвалені методичні рекомендації щодо впровадження енергоефективних проектів, які, як передбачається, будуть схвалені наказом Мінрегіону.

На реалізацію програми в 2016 році, за інформацією Держенергоефективності, передбачено [близько 900 млн. грн.](#); в Агентстві очікують, що зможуть охопити програмою в 2016 році 306,9 тис. сімей. Держенергоефективності заявило про [продовження зростання попиту](#) на державну програму з енергоефективності. Станом на 28 грудня 2015 року видано кредитів на суму [близько 1,3 млрд. грн.](#) Ті, хто отримує субсидії, отримали кредити на суму 221 млн. грн.. Загалом на Наприклад, на придбання «негазових» котлів» в 2015 році банки видали майже 14 тисяч кредитів, а на енергозберігаюче обладнання та матеріали – 65,2 тисячі. За рік позичальникам [відшкодовано](#) 200,4 млн. грн.. з державного бюджету, в тому числі ОСББ – 1,9 млн.грн., отримувачі кредитів на енергоефективні матеріали – 170,2 млн.грн., на «негазові» котли 28,3 млн.грн. Всього з початку програми відшкодували 202,8 млн. грн.

В Держенергоефективності продовжують працювати над залученням територіальних громад до програм з енергоефективності. В Агентстві наголошують, що здешевити вартість кредитів для людей можна шляхом [прийняття місцевих програм для відшкодування відсоткової ставки кредитів](#). Зокрема, Держенергоефективності підписало 24 меморандуми з областями. На місцях прийнято 18 обласних, 31 районна та 31 міська програма. На реалізацію міських програм виділено понад 30 млн. грн., 9 тисяч громадян вже отримали компенсацію на суму 8,6 млн.грн. Розробляється ще понад 100 програм.

Голова Держенергоефективності С.Савчук [закликав](#) об'єднані територіальні громади розробити програми співфінансування заходів з енергоефективності. В Агентстві, зокрема, наголошують на нерівномірній участі регіонів – у Львівській області, де діє обласна програма відшкодування частини відсотків, видано в чотири рази більше кредитів, ніж в Миколаївській області. В Держенергоефективності закликали представників облдержадміністрацій передбачити в проектах обласних бюджетів [не менше 1 млн. грн. на реалізацію програм з енергоефективності](#). Експерти відзначили, що за темпами впровадження програма ефективності [перевершила показники Польщі](#), а депутати також наголосили на важливості підтримки змін в сфері ЖКГ на місцевому рівні.

Енергетичний сервіс

В Держенергоефективності [повідомили](#), що працюють над розробкою рекомендацій для сторін договору щодо процедури закупівлі, а також розробляють разом з банками стимули розвитку ринку та кредитних продуктів для ЕСКО.

Облік

Віце-прем'єр-міністр - Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Г.Зубко [заявив](#), що існує нормальна співпраця з НКРЕКП щодо законопроекту про комерційний облік. Він сказав, що питання комерційного обліку регулює закон про житлово-комунальні-послуги, розгляд якого затягнули депутати в комітеті. Він також зазначив, що НКРЕКП готує в рамках інвестиційної програми в 17 областях 25 тис. лічильників тепла для будинків. Водночас в Києві встановлення будинкових лічильників тепла, за його словами, має закінчитися до березня 2016 року, в той час, як в 17 областях – протягом 2016 року.

Суперечність Мінрегіону з НКРЕКП полягає в тому, що в Міністерстві вважають більш доцільним ставити індивідуальні теплові пункти або лічильники з можливістю регулювання залежно від температури замість звичайних лічильників. Міністр також визнав опір з боку

облгазів встановленню лічильників, зазначивши, що вони наполягають на індивідуальних лічильниках та хочуть продовжити практику списання за кількістю людей.

Профільний фонд з енергоефективності

Віце-прем'єр-міністр - Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Геннадій Зубко назвав створення Фонду енергоефективності [найважливішим завданням на 2016 рік](#), відзначивши, що є Міністерство пропонує створити Фонд за литовською моделлю, а фінансовою концепцією передбачено залучення державних коштів та інвестицій. Україна, тим часом, запросила [Швецію](#) долучитися до створення Фонду.

Інформування

Держенергоефективності презентувало програми з енергоефективності новообраним [міським головам](#), а також звернуло увагу на особливості їх реалізації на місцевому рівні. Крім того, міських голів поінформували про ЕСКО механізми. Мінрегіон [опублікував](#) відео, створене Українським кризовим медіа центром, з порадами щодо заходів з енергоефективності для будинків і квартир.

Енергетична ефективність будівель

В Мінрегіоні [оцінюють вартість лише утеплення будинків](#) в 40-45 млрд. грн., в той час, як комплексний підхід, що включає термомодернізацію будинків, реконструкцію котелень та переведення їх на альтернативні види палива, за їх розрахунками, складе приблизно 55 млрд. євро.

Мінрегіон та Держенергоефективності провели [прес-тур](#), під час якого продемонстрували утеплені будинки та їх відмінності від не утеплених. Агентство [продемонструвало](#) результати успішних проектів з термомодернізації будинків, втілені впродовж програми з енергоефективності.

ЄБРР заявив про готовність надати [технічну допомогу з розробки програмного забезпечення для сертифікації енергетичної ефективності будівель](#). Держенергоефективності також обговорило з ЄБРР відповідний законопроект та подальші кроки для його імплементації. В рамках підписаного [меморандуму про взаєморозуміння](#) Держенергоефективності співпрацюватиме з Міністерством енергетики, торгівлі, промисловості та туризму Республіки Кіпр щодо розробки законів та нормативно-правових актів у сфері енергоефективності у будівлях, а також планують спільно розробляти методики та програмне забезпечення для підготовки енергетичних сертифікатів державних будівель.

На сайті Мінрегіону опублікований план консультацій з громадськістю на січень 2016 року, в якому є [обговорення проекту закону «Про енергетичну ефективність будівель»](#), яке має тривати з 21 грудня по 21 січня, проте сам текст законопроекту опублікований не був.

Міністр Г.Зубко заявив, що на його думку, [в існуючому вигляді не буде ухвалений](#). Причиною для цього висновку стало, за його словами, те, що Енергетичне Співтовариства вимагає обов'язкову сертифікацію будівель, а в Мінрегіоні бачать в цьому корупційні ризики та наполягають на проведенні сертифікації тільки тоді, коли проводяться заходи з енергоефективності (наприклад, для залучення кредиту), а також для продажу чи при переоформленні будинку. Також в Міністерстві нарікають на потребі коштів для проведення сертифікації соціальних об'єктів. Проте Г.Зубко заявив, що закон потрібно приймати і він буде внесений до Верховної Ради саме в редакції, запропонованій Енергетичним Співтовариством, і в міністерстві сподіваються, що між першим і другим читанням буде знайдено компроміс для його прийняття.

У сфері нафти і нафтопродуктів:

4 грудня у Верховному суді Лондона [відбулося перше засідання](#) за позовом Віктора Пінчука проти Ігоря Коломойського та Геннадія Боголюбова щодо причетності до низки вбивств і побиттів, пов'язаних з розглядом про порушення умов угоди про Криворізькому залізничному комбінаті (КЗРК) в 2004 році, що передувала цьому. Засідання співпало в часі із [публікацією в ЗМІ](#) заяви Коломойського щодо наявності таємних домовленостей між ним та вищими посадовими особами держави, зокрема щодо гарантій непереслідування Олександра Лазорка.

9 грудня ДФС [надіслала Кабміну лист](#) із пропозицією розглянути можливість анулювання ліцензій «Укрнафти» через податкові борги. Невдовзі після цього Державна фіскальна служба [оголосила про початок досудового розслідування](#) за фактом ухилення від сплати податків посадовими особами «Укрнафта». Між тим, 30 грудня прем'єр-міністр А.Яценюк [повідомив](#), що «Укрнафта» повністю виплатила державі дивіденди за останні 3 роки в розмірі 1,770 млрд грн.

У сфері статистики:

11 грудня Держстат запровадив нову форму державного статистичного спостереження № 1-торг (нафтопродукти) (місячна) "Про продаж світлих нафтопродуктів і газу" ([Наказ № 351](#)). Варто зазначити, що [проект Плану державних статистичних спостережень на 2016 рік](#) передбачає публікацію відповідних даних про обсяги використання та залишки енергетичних матеріалів і продуктів перероблення нафти – на місячній та річній основі.

У сфері конкуренції:

АМКУ працює над новими нормативними рамками з питань конкуренції та контролю держдопомоги

3 грудня, в ході круглого столу "Імплементация Угоди про асоціацію з ЄС: рік перший", державний уповноважений АМКУ А.Артеменко поінформувала, що [напрямами імплементації розділу 10 "Конкуренція" Угоди про асоціацію](#) є в удосконалення нормативно-правової бази у сфері конкуренції, підвищення інституційної спроможності АМКУ, створення системи моніторингу і контролю за державною допомогою суб'єктам господарювання, а також адвокатування конкуренції.

Зокрема, за її словами, у 2015 році розпочато публікацію рішень АМКУ для підвищення прозорості його діяльності, а також прийнято та опубліковано документ про принципи розрахунку штрафів за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. А.Артеменко також поінформувала присутніх про створення національної системи контролю та моніторингу державної допомоги.

18-19 грудня, у рамках подібного заходу (Конференція з європейської інтеграції "Річниця Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: підсумки та подальші кроки") державна уповноважена АМКУ С.Панаїотіді [повідомила про ще один крок назустріч ЄС](#).

Зокрема, АМКУ розроблено та оприлюднено законопроект "Про внесення змін до Закону України "Про захист економічної конкуренції" та статті 9 Закону України "Про доступ до публічної інформації", яким встановлено строки розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, закріплено необхідні права осіб, які беруть участь у розгляді таких справ, врегульовано питання щодо підстав і порядку проведення перевірок АМКУ та розв'язання відповідних спорів.

Паралельно, 16-18 грудня в АМКУ представники Групи ЄС з підтримки України [продовжили роботу Місії](#) з питань створення в Україні системи моніторингу та контролю за

наданням державної допомоги в рамках програми ТАІЕХ. Експерти обговорили з представниками робочої групи АМКУ конкретні питання розроблення нормативно-правових актів з питань регулювання державної допомоги в Україні.

Представлено перші висновки дослідження стану конкуренції на енергоринку

24 грудня АМКУ презентував [попередні результати комплексного дослідження ринків електричної енергії та енергетичного вугілля](#). Як зазначив голова АМКУ Ю.Терентьев та представники Комітету, Оптовий ринок електроенергії характеризується високим рівнем адміністрування та державного регулювання, який призводить до нівелювання ринкових механізмів, за яких обсяг продажу товару та ціни встановлюються на підставі ринкового збалансування попиту та пропозиції.

Результати проведеного дослідження свідчать про наявність ознак монопольного (домінуючого) становища ряду компаній, зокрема на ринку генерації такі ознаки мають ДП "НАЕК "Енергоатом", компанії групи ДТЕК та ПАТ "Укргідроенерго". АМКУ розроблено пропозиції для Міненерговугілля, НКРЕКП та Радою ОРЕ щодо заходів, спрямованих на розвиток конкуренції.

АМКУ продовжить діалог з учасниками ринку, у тому числі з питання приєднання споживачів електроенергії до мереж розподільчих компаній.

У сфері соціальної політики:

Мінсоцполітики підбило підсумки по виконанню планів щодо надання субсидій за 2015 рік

За словами міністра соціальної політики П.Розенка, в 2015 році Україна навіть [перевиконала плани з надання житлових субсидій](#) громадянам. Зокрема, планувалося, що субсидії наприкінці року отримуватимуть 4,5 млн родин – наразі в новій реформованій системі їх отримує [5,2 млн українських сімей](#). Порівнюючи з даними 2014 року, Україні вдалося [в 5 разів підвищити ефективність програми субсидування](#). Всього ж за 2015 рік на субсидії було витрачено [понад 20 млрд грн](#). На наступний рік з урахуванням того, що ціни на газ на світовому ринку падають і різких стрибків ціни на «блакитне паливо» й житлово-комунальні послуги не передбачається, у держбюджеті на виплати субсидій [закладено більше 34 млрд грн](#). При цьому, за словами міністра П.Розенка, ця сума [може бути збільшена](#), якщо по субсидії звернеться більша кількість громадян.

Влада продовжує працювати над покращенням законодавства в галузі житлово-комунальних послуг

Наразі високопосадовці зауважують, що система субсидування працює ще неідеально, а тому потребує доопрацювання. Саме тому Мінсоцполітики продовжує працювати над спрощенням системи субсидування: зокрема, [Наказом № 1171](#) від 3 грудня 2015 року внесені невеликі зміни у форму Декларації про доходи та майновий стан осіб, які звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги.

Крім того, Комітет з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства під час засідання [рекомендував Верховній Раді України прийняти у першому читанні проект Закону «Про житлово-комунальні послуги» \(№ 1581\)](#). У Комітеті наголошують на тому, що цей законопроект спрямований на удосконалення законодавства у галузі ЖКП: ним пропонується надати можливість мешканцям як співвласникам багатоквартирних будинків [самостійно визначати вартість послуг з утримання будинків та прибудинкових територій](#), а також припинення державного регулювання цін в цій сфері.

У грудні Міненерговугілля звернулося до постачальників газу із [листом](#), де нагадало про дотримання щодо пільгової ціни на газ, який використовується населенням. Необхідність такого звернення виникла через все більшу кількість скарг від громадян з усієї України.

Тим часом, [МВФ підтримало рішення Кабінету Міністрів України](#) (Постанова [№1037](#) від 30.10.2015 року) про зобов'язання тепловиків нараховувати щомісячну плату за використання централізованого опалення із врахуванням змін температурного режиму. У Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства підкреслили, що новий механізм дозволить населенню уникнути переплат за тепло. При цьому в міністерстві зауважили, що нинішня економічна [ситуація у підприємств тепло- та водопостачання вкрай складна](#): цей рік вони пропрацювали зі збитками у майже 3 млрд грн. через недосконалу тарифну політику минулих років.

Щодо найближчих законодавчих кроків у реформуванні житлово-комунальної галузі, то на виконання коаліційної угоди та Плану дій Уряду Мінрегіоном розроблено законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про теплопостачання» щодо передачі повноважень на встановлення тарифів та ліцензування господарської діяльності з виробництва теплової енергії з альтернативних джерел енергії».

За словами заступника Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Е. Кругляка, головними завданнями на 2016 рік залишаються [продовження енергоефективної реформи та потужніше реформування житлово-комунальної галузі](#) в цілому. Зокрема, наступного року міністерство розраховує на ратифікацію (законопроект та пакет документів надіслані до МЗС та вже направлені на розгляд Президентів України) фінансової угоди з Європейським інвестиційним банком [про виділення 400 млн євро для реалізації проекту «Програма розвитку муніципальної інфраструктури України»](#), яка була підписана у липні цього року. Цей проект охоплюватиме такі напрями як теплопостачання, водопостачання, водовідведення, енергоефективність будівель, зовнішнє освітлення населених пунктів та поводження з побутовими відходами. Його реалізація покликана покращити якість послуг для населення і модернізувати застаріле обладнання для постачання тепла та води, 80% якого зараз перебуває в незадовільному стані. З метою вдосконалення системи регулювання енергетичного сектору та комунальної сфери [голова НКРЕКП Д.Вовк у грудні зустрівся з представниками Проекту "Муніципальна енергетична реформа в Україні"](#). Учасники зустрічі обговорили особливості запровадження в Україні стимулюючого регулювання для теплопостачальних підприємств та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення; необхідності проведення переоцінки вартості активів підприємств як обов'язкового етапу при переході до стимулюючого регулювання відповідно до Закону України «Про природні монополії», а також досвід Литви у впровадженні стимулюючого тарифоутворення, який може бути корисним і для України.